

варіативність, можна обрати методи, які найкраще відповідають їхнім індивідуальним потребам та можуть допомогти зрозуміти важливі моменти в мистецькому процесі.

Впровадження професійних мистецьких технологій.

Використовуючи професійні мистецькі технології, можливо забезпечити належне якісне навчання. Діти будуть мати змогу дізнатися про сучасні технології.

Отже, впровадження інтегративності та комплексності в мистецьку освіту має велике значення для розвитку культури. Це дає змогу виявляти та розвивати таланти, підвищувати рівень освіти в галузі, розвивати креативність та естетичний смак.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бібік Н. М. Нова українська школа: poradnik dla vchitelja : navch.-metod. posib. Київ : Літера ЛТД, 2019. 208 с.
2. Мистецька освіта та її значення у формуванні творчої особистості URL : <https://barvinok.edu.vn.ua> (дата звернення: 11.06.2023).
3. Олійник М. І., Журат Ю. В., Фесун Г. С. Розвиток та діагностика пізнавальних процесів дошкільника : навч.-метод. посіб. Чернівці : Родовід, 2019. 176с.

УДК 378.637.016

Леся ЛЕБЕДИК, доктор педагогічних наук,
доцент кафедри мистецтвознавства та позашкільної освіти,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка,
м. Полтава, Україна

СУЧАСНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У СИСТЕМІ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Анотація. У дослідженні проведено концептуальний аналіз застосованих для підготовки фахівців у системі мистецької освіти системного, діяльнісного, компетентісного, гуманістичного, середовищного підходів. Наголошено, що підготовка фахівців у системі мистецької освіти має вивчатися як цілісне явище, тому важливою стає інтеграція цих підходів.

Ключові слова: методологічний підхід, підготовка фахівців, система мистецької освіти, системний підхід, діяльнісний підхід, компетентісний підхід, гуманістичний підхід, середовищний підхід.

Актуальність комплексного розгляду сучасних методологічних підходів до підготовки фахівців у системі мистецької освіти України обумовлена тим, що жоден окремий підхід не містить детальної характеристики змістової та процесуальної сторін означеної підготовки. Зазначимо, що у вітчизняній науковій традиції методологія вважається науковим методом пізнання, системою наукових принципів дослідження, які обумовлюють вибір його засобів, методів і прийомів [2, с. 163].

Ступінь досліджуваності проблеми. Пошук сучасних методологічних підходів до підготовки фахівців є популярним у вітчизняних дослідників. Так, методологія визначається як концептуальний виклад мети, змісту, методів дослідження (стосовно підготовки фахівців), які забезпечують отримання максимально точної, об'єктивної, систематизованої інформації про процеси та явища означеної підготовки (В. Шейко, Н. Кушнарєнко [5, с. 56–57]). Вітчизняними дослідниками розглядаються: а) методологічні підходи до підготовки фахівців як сукупність підходів до аналізу досліджуваних об'єктів; б) чинники взаємозалежності між розвитком особистості і її систематичною активністю й професійною діяльністю; в) концептуальні положення історико-

гносеологічного, синергетичного, системного, управлінського (кібернетичного), технологічного, діяльнісного, компетентісного, гуманістичного, ергономічного, особистісно-орієнтованого, інтегративного та інших підходів [1–5 та ін.]. Однак для вирішення проблеми підготовки фахівців у системі мистецької освіти України доцільно визначити, які з цих підходів є найбільш ефективними.

Мета і методи дослідження. Мета дослідження полягає у концептуальному аналізі застосованих для підготовки фахівців у системі мистецької освіти системного, діяльнісного, компетентісного, гуманістичного, середовищного підходів. Методи дослідження, які використано для досягнення мети: теоретичний аналіз, узагальнення, порівняння, прогнозування, синтез.

Виклад сутності дослідження з визначення можливостей використання сучасних методологічних підходів до підготовки фахівців у системі мистецької освіти України розпочнемо з системного підходу до аналізу педагогічних явищ і процесів, що є наслідком підготовки фахівців у системі мистецької освіти. Системний підхід орієнтує на розкриття цілісності означеної підготовки, виявлення в ній різноманітних типів зв'язків і зведення їх в єдину теоретичну систему підготовки. Системний підхід допомагає визначити компоненти системи підготовки фахівців у системі мистецької освіти, дослідити умови, які забезпечують ефективність самого процесу, виявити мету, завдання, зміст підготовки фахівців у системі мистецької освіти [1–5].

Діяльнісний підхід (А. Алексюк, Л. Виготський, С. Рубінштейн та ін.) до підготовки фахівців у системі мистецької освіти використовується для формування професійного досвіду майбутніх фахівців у системі мистецької освіти. Він передбачає послідовне включення фахівців мистецької освіти у різновиди практичної професійної і творчої діяльності.

Застосування діяльнісного підходу до підготовки фахівців у системі мистецької освіти визначається системою інтенсивного продуктивного навчання, відмінними рисами якого є: а) тісний змістовний зв'язок колективної діяльності фахівців у системі мистецької освіти із самостійним і індивідуальним

навчанням; б) орієнтація професійної діяльності на цілісний, соціально значимий, професійний продукт; в) педагог і фахівець мистецької освіти стають продуктивними партнерами. Показниками продуктивності майбутніх фахівців мистецької освіти є: а) реально виконаний професійний проект на основі їхніх індивідуальних потреб і інтересів; б) зростання професійної компетентності з виконанням проекту; в) здібності до співробітництва, кооперації, партнерства; г) самостійність і відповідальність. Показниками продуктивності діяльності фахівця мистецької освіти є: а) здібності до мистецької діяльності, до взаємодії; б) створення професійного освітнього середовища; в) забезпечення умов для продуктивної професійної мистецької діяльності індивіда і групи.

Оскільки результатом професійної мистецької діяльності фахівців у системі мистецької освіти є відповідний рівень сформованості їхнього професійного досвіду, у системі методологічних основ підготовки фахівців у системі мистецької освіти важливе місце займає компетентісний підхід. Аналіз складників компетентісного підходу доводить, що особливе значення має професійна спрямованість фахівців у системі мистецької освіти, організаторські, лідерські якості.

Вирішення проблеми підготовки фахівців у системі мистецької освіти неможливе без застосування гуманістичного підходу. Завданням гуманістичного підходу в умовах підготовки фахівців у системі мистецької освіти є: а) створення умов для професійної самореалізації та самовдосконалення особистості митця; б) підтримка унікального розвитку кожного через надання максимальної свободи вибору способів мистецької діяльності; в) забезпечення можливостей для експериментів, розвитку особистісного мистецького потенціалу тощо. Підготовка фахівців у системі мистецької освіти заснована на суб'єкт-суб'єктних відносинах, які визнають керівну функцію викладача і функцію самоуправління студента. Цей підхід активізує і стимулює фахівців мистецької освіти до творчої професійної роботи, надає підготовці цілеспрямованості і сприяє більш ефективній професійній діяльності. Дійсно, підготовка фахівців у системі

мистецької освіти функціонує найбільш ефективно, коли є оптимальне співвідношення між управлінням і самоуправлінням. Занадто жорстка підготовка фахівців у системі мистецької освіти позбавляє їх ініціативи і професійності, а надмірне зменшення керівної ролі викладача веде до погіршення результативності навчання.

Гуманістичний підхід стосовно умов реалізації підготовки фахівців у системі мистецької освіти полягає у: а) забезпеченні високого рівня децентралізації педагогічного впливу; б) гнучкості й адаптованості у мінливому освітньому середовищі; в) створенні такої структури підготовки, за якої студенти виконують функції самоуправління професійною діяльністю, мають можливість глибоко її індивідуалізувати, щодо темпу засвоєння навчального матеріалу, методів і форм, а також змісту підготовки відповідно до особливостей психологічної структури власної особистості.

Середовищний підхід переважно вживається у буденному розумінні як ставлення особистості до середовища і середовища до неї. У науковому розумінні є теорією і технологією управління через середовище процесами формування і розвитку особистості фахівця у системі мистецької освіти. В інструментальному розумінні є системою дій суб'єкта підготовки, спрямованих на перетворення середовища у засіб діагностики, моделювання і проєктування результату підготовки фахівців у системі мистецької освіти [4, с. 63].

Висновки. Відсутність чіткої ієрархії різних підходів до підготовки фахівців у системі мистецької освіти дозволяє кожному підходу існувати окремо. Підготовка фахівців у системі мистецької освіти має вивчатися як цілісне явище, тому виникає потреба в інтеграції різних підходів. Оскільки головним елементом підготовки фахівців у системі мистецької освіти є особистість студента, звідси головним є гуманістичний підхід; метою навчання є підготовка фахівців до професійної діяльності, тому – діяльнісний і компетентнісний підходи; підготовка фахівців у системі мистецької освіти залежить від середовища – середовищний підхід. Комплексне застосування вказаних підходів за

домінування системного підходу до підготовки фахівців у системі мистецької освіти, як показує дослідження, є максимально ефективним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гладкова О. А., Лебедик Л. В. Методологічний потенціал синергетичного підходу у професійній діяльності викладача вищої школи. Зб. наук. ст. магістрів. Факультет товарознавства, торгівлі та маркетингу. Факультет харчових технологій, готельно-ресторанного та туристичного бізнесу. Полтава : ПУЕТ, 2019. 425 с. С. 338–343.

2. Левченко Т. А., Лебедик Л. В. Методологічні підходи до управління творчою діяльністю майбутніх соціальних працівників. Неперервна освіта як засіб професійного зростання педагога (м. Тернопіль, 25 лют. 2022 р.). Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, А. Janowski, Ф. І. Полянський, Г. І. Герасимчук, Н. Б. Стрийвус. Тернопіль: ТОКІППО, 2022. 298 с. С. 163–167.

3. Стрельников В. Ю. Методологічні підходи і принципи розвитку педагогічної майстерності викладача у проектуванні дидактичної системи. Сучасні освітні технології у вищій школі : Матеріали міжнар. наук.-метод. конф. (Київ, 1–2 листоп. 2007 р.) : Тези доповідей : У 2 ч. Ч. 2 / Відп. ред. А.А.Мазаракі. К. : Київ. нац. торг. екон. ун-т, 2007. 259 с. С. 233–235.

4. Стрельников В.Ю. Проектування професійно-орієнтованої дидактичної системи підготовки бакалаврів економіки: монографія. Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2006. 335 с.

5. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник. 7-е вид., переробл. і допов. К. : Знання, 2011. 310 с.